

UDK 37

**INTERNATIONAL
JOURNAL**

ISSN 2545 - 4439
ISSN 1857 - 923X

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific papers

HUMANITIES

Vol. 22.6

KIJ

Vol. 22

No. 6

pp. 1455 - 1894

Skopje 2018

Global Impact & Quality Factor 1.322 (2016) <http://globalimpactfactor.com/knowledge-international-journal/>

KNOWLEDGE

KNOWLEDGE - INTERNATIONAL JOURNAL
SCIENTIFIC PAPERS
VOL 22.6

Promoted in Vrnjacka Banja, Serbia

16-18.03.2018

KNOWLEDGE – International Journal

Vol. 22.6

Vrnjacka Banja, Serbia, March, 2018

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 22.6

EDITORIAL BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Aleksandar Nikolovski PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Lasta Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Milenko Dzeletovic PhD, Margarita Koleva PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsa Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

For editor

Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE

International Journal Scientific Papers Vol. 22.6

ISSN 1857-923X for e - version

ISSN 2545-4439 for printed version

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academician Prof. Vlado Kambovski, PhD

Vice president: Prof. Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management - Skopje (Macedonia)

Members:

- Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Emilija Djikić Jovanović, PhD, High School of Arts and Technology, Leskovac (Serbia)
- Prof. Erzika Antic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”,

- Bujanovac (Serbia)
- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
 - Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
 - Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
 - Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
 - Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
 - Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
 - Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
 - Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
 - Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
 - Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
 - Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
 - Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
 - Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
 - Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
 - Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
 - Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
 - Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economisc, UKIM, Skope (Macedonia)
 - Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
 - Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)

-
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Marija Topuzovska-Latkovikj, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
 - Prof. Margarita Koleva, PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
 - Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
 - Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
 - Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
 - Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
 - Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
 - Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
 - Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
 - Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Nedzat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
 - Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
 - Prof. Oliver Iliev PhD, Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
 - Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
 - Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
 - Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
 - Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
 - Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
 - Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)

- Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Sofronija Miladinovski, PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Sreten Miladinovski, PhD, Dean, Faculty of Law, MIT University (Skopje)
- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Stojan Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Svetlana Trajkovic PhD, High School of applied professional studies, Vranje (Serbia)
- Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Saad Motahir PhD, High School of Technology, Fez (Morocco)
- Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Trayan Popkochev PhD, Dean, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)
- Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Vladimir Tomošević, PhD dekan, Fakultet za inženjerski menadžment, Univerzitet Union "Nikola Tesla", Beograd, (Srbija)
- Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Zlatko Pejkov, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljevic PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zoja Katru PhD, Prorector, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

ORGANIZING COMMITTEE

- Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management, Skopje (Macedonia)
- Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)
- Snežana Milićević PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Evdokia Petkova, South West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Marios Miltiadou, PhD, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki (Greece)
- Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Branko Boskovic PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Bulgaria)
- Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Tarnovo (Bulgaria)
- Isa Spahiu PhD, International Balkan University, Skopje (Macedonia)
- Hatidza Berisha, Military Academy, University of Defense, Belgrade (Serbia)
- Violeta Dimova, PhD, University “Goce Delcev”, Stip (Macedonia)
- Mirjana Borota – Popovska, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Izet Zeqiri, PhD, South East European University, Tetovo (Skopje)
- Ekaterina Arabska, PhD, Vasil Levski National Military University, Veliko Tarnovo (Bulgaria)
- Rumen Valcovski PhD, Imunolab, Sofia (Bulgaria)
- Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)

Contents

EARLY FOREIGN LANGUAGE LEARNING – METHODOLOGY ASPECTS	1473
Veselin Chantov.....	1473
EFFECTIVENESS OF THE PERFORMANCE OF NATIVE LANGUAGE TEACHER'S SPEECH BEHAVIOR AS AN EXPERT EVALUATOR OF STUDENTS' WRITTEN TEXTS.....	1479
Snezhanka Dobрева	1479
LITERARY TEXT AND ITS IMPLICATIONS IN TEACHING LANGUAGES	1485
Violeta Dimova.....	1485
Snezana Kirova.....	1485
Dragana Kuzmanovska	1485
STRUCTURAL-SEMANTIC NOUN MODELING IN THE GERMAN AND ALBANIAN LANGUAGE	1489
Alida Emini.....	1489
Arben Djemaili.....	1489
GRAMMATICAL EVIDENTIALITY IN MACEDONIAN AND BULGARIAN LANGUAGE LEARNING AS A SECOND/FOREIGN LANGUAGE.....	1497
Igor Stanojoski	1497
CHARACTERISTICS OF MIHAIL RENDZOV'S POETRY	1503
Violeta Martinovska.....	1503
THE ROLE OF INPUT IN THE TEACHING OF GRAMMAR IN SECOND LANGUAGE ACQUISITION.....	1507
Violeta Nikolovska	1507
KRASHEN'S THEORY OF SECOND LANGUAGE ACQUISITION.....	1511
Vesna Koceva	1511
ANDRIC'S AND SELIMOVIC'S COMPREHENSION OF ARTS.....	1519
Kemal Džemić	1519
Ahmet Bihorac	1519
Alisa Džemić.....	1519
CONTRASTIVE ANALYSIS OF FAIRY-TALE ELEMENTS IN THE WORKS OF HRISTO PETRESKI AND MARKO CEPENKOV	1525
Jovanka Denkova	1525
Natasa Dimitrova	1525
MODALITY MARKERS IN THE SPEECH ACTS OF ASSURANCE IN ENGLISH AND BULGARIAN SPOKEN DISCOURSE	1533
Deyana Peneva.....	1533
ALHAMYADO LITERATURE IN SANDZAK	1539
Ahmet Bihorac	1539
Kemal Džemić	1539
Alisa Džemić.....	1539
THE LANGUAGE OF THE DIGITAL AGE	1545
Miroslava Tsvetkova.....	1545
THE NOTION OF ONLINE TEACHING FOR ENGLISH LANGUAGE ACQUISITION.....	1553
Slobodanka Đolić.....	1553
A CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE CATEGORY OF GENDER IN ENGLISH AND ALBANIAN NOUNS.....	1559
Edita Kamberi Spahiu	1559

Isa Spahiu.....	1559
THE PERSON FOR A SALIENT FEATURE METONYMY IN ENGLISH AND BULGARIAN MEDIA TEXTS	1563
Aleksandra Aleksandrova	1563
MUSINE AND ALBANIAN LITERATURE	1567
Ermelinda Kashah.....	1567
ENGLISH LANGUAGE KNOWLEDGE COMBINED WITH ICT – KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS	1571
Ivana Ćirković-Miladinović.....	1571
Radmila Milovanović.....	1571
Biljana Stojanović.....	1571
THE RECEPTION OF LITERARY WORKS BY MEANS OF MODERN MEDIA.....	1577
Buba Stojanovic	1577
PARALINGUISTIC ELEMENTS OF NON-VERBAL COMMUNICATION	1583
Alica Arnaut.....	1583
Jovana Jokanović	1583
THE DYSTOPIAN SCIENTOCRACY IN BRAVE NEW WORLD BY ALDOUS HUXLEY	1589
Emine Shabani	1589
PHENOMENON OF CHILDHOOD AND THE POWER OF LANGUAGE IN THE NOVEL ALICE IN WONDERLAND BY LEWIS CARROLL.....	1597
Danijela Mišić.....	1597
THE IMAGE OF CHILDHOOD IN THE CHILDREN’S PROSE OF VELKO NEDELKOVSKI	1601
Silvija Apostolovska	1601
Jovanka Denkova	1601
TEENAGERS' SKILLS OF SELF-MONITORING AND SELF-CONTROL WITH REGARD TO OBSERVING LANGUAGE NORMS DURING WRITTEN PRODUCTION IN THE FOREIGN LANGUAGE	1607
Penka Nikolova Avramova	1607
THE PROBLEM “CHILDREN’S SUBCULTURE” AND ITS PLACE IN THE PROCESS OF SOCIALIZATION OF PRESCHOOL CHILDREN	1611
Maria Georgieva	1611
OSMOSIS – A METHOD OF TEACHING STUDENTS IN A BULGARIAN LANGUAGE PREPARATORY COURSE.....	1615
Detelina Mileva.....	1615
Christina Spassova	1615
TURKISH LANGUAGE TEACHING IN MACEDONIA AND BOOKS THAT ARE PUBLISHED	1621
Mahmut Chelik	1621
Zeki Gurel	1621
THE ROLE OF READERS AND RECEPTION THEORY IN POSTMODERN LITERATURE.....	1626
Mirela Bašić.....	1626
ABOUT GENDER IN OUR LANGUAGE.....	1633
Esmeralda Mustafić	1633
RENARRATION OF PRESENT TENSE IN MACEDONIAN LANGUAGE.....	1637
Igor Stanojoski	1637
INTEGRATIVE APPROACH TO DIRECTED ACTIVITIES IN BASICS OF SCIENCE AND ENGLISH LANGUAGE	1641

Irena Golubović-Ilić	1641
Ivana Ćirković-Miladinović	1641
UNIVERSITIES OF THE MOTIVES OF MAN'S TRAGEDY IN THE WORKS OF HUSEIN BASIC	1647
Alisa Džemić	1647
Kemal Džemić	1647
Ahmet Bihorac	1647
IMPACTS OF THE RADIOACTIVITY OF NOMINAL CORE	1653
Tong Fanghua 童芳华,	1653
Yixi Dengzhu 益西邓珠,	1653
TYPES OF DICTIONARIES	1661
Jusuf Mustafai	1661
„THE HOLY MOTHER” FOR SOPRANO AND PIANO (1930) – ONE OF SIGN WORKS OF BULGARIAN COMPOSER-KLAVIER VIRTUOSO DIMITER NENOV	1668
Romeo Smilkov	1669
LOGIC OF ARRANGEMENT OF THE INFORMATION IN THE MUSIC TEXTBOOK FOR THE 7TH GRADE OF THE GENERAL EDUCATION SCHOOL OF BULGARIA	1677
Krasimira Georgieva Fileva – Ruseva	1677
MUSIC, THE CREATION OF AESTHETIC MUSICAL TASTE AT CHILDREN AND THE INFLUENCE OF SPECIFIC FACTORS	1683
Teuta Alimi Selmani	1683
THE MUSICAL PEDAGOGICAL AND THEORETICAL CONCEPTS DEVELOPED BY PROF. ZDRAVKO MANOLOV FOR THE DEVELOPMENT OF THE MUSICAL HEARING EDUCATION IN BULGARIA	1689
Milena Bogdanova	1689
FOR THE INTEREST OF THE 7th- YEAR SCHOOL STUDENTS AT THE BEGINNING OF THE 21st CENTURY TO THE BULGARIAN MUSICAL FOLKLORE.....	1694
Milana Vlahova - Ilkova	1694
MUSICAL AND FOLKLORE ACCENTS IN THE NEW YEAR'S FESTIVE CUSTOM AND RITUAL CYCLE IN DOBRUDZHA	1700
Galya Petrova – Kirkova.....	1700
PRACTICAL AND MOTIVATIONAL ASPECTS OF TRANSITION FROM ONE PART TO TWO PARTS PLAYING IN THE INITIAL YEARS OF STUDYING CLASSICAL GUITAR.....	1709
Anastas Mihaylov	1709
GRAPHIC DESIGN IN THE PERIOD OF SOCIAL REALISM WITHIN THE YUGOSLAV ARTISTIC SPACE (1945-1950)	1713
Ester Milentijevic	1713
Branka Gugolj	1713
RELATION BETWEEN CONTEXTUAL INFORMATION AND THE SUBJECTIVE EXPERIENCE OF THE ARTISTIC PAINTINGS.....	1721
Nejbojsa Milicevic	1721
Ana Jovancevic	1721
ESSENTIALITY OF THE PHENOMENON KIBERSOCIALIZATION AND STUDY OF THE EDUCATIONAL POTENTIAL OF THE MODERN BULGARIAN FAMILY	1727
Elena Dicheva	1727

CHARACTERISTICS OF THE ACTION AND CONSEQUENCE AS FORMING ELEMENTS OF THE CAUSAL CONNECTION.....	1733
Jetmire Zeqiri	1733
STATE OF THE CRITICAL INFRASTRUCTURE OF THE DEFENSE TECHNOLOGY AND INDUSTRY BASE OF THE REPUBLIC OF SERBIA	1739
Hatidza Berisha.....	1739
Edin Garapija	1739
Stanko Bulajic.....	1739
SYSTEMIC THEORY AND DEVELOPMENT OF THE SOCIO-TECHNICAL CONCEPT.....	1749
Venelin Terziev.....	1749
Vanja Banabakova	1749
Margarita Stoilova	1749
CURRENT STATE AND FUTURE PROSPECTS OF SOCIAL SERVICES IN COMMUNITY FOR PEOPLE WITH DISABILITIES IN BULGARIA	1757
Veronika Spasova	1757
RELATION BETWEEN EGO STATES AND TEAM ROLES ON TEACHER’S SAMPLE: CAN DOMINANT EGO STATE PREDICT PREFERRED TEAM ROLE?	1765
Ana Jovancevic	1765
Zorica Markovic.....	1765
CONNECTION BETWEEN PRE-EXAM ANXIETY WITH LOCUS CONTROL AND ACADEMIC ACHIEVEMENTS OF STUDENTS	1771
Zehra Hamidović	1771
LOVE OPPOSITE THE LAW - THE REASON OF DIVORCE ACCORDING TO THE HOLY CANNONS OF THE HOLY ORTHODOX CHURCH	1779
Panche Kjosev.....	1779
SUBJECT OF REPETITION IN THE HOLY QUR'AN.....	1785
Abdulxhemil Nesimi	1785
ESTABLISHMENT OF CONTEMPORARY ORTHODOX CHRISTIAN MISSION ACTIVITIES IN SHANGHAI - TRADITION AND MODERNITY	1791
Sandra Knežević	1791
ETHNOPSYCHOLOGICAL CONSCIENCE –IMPORTANT ELEMENT IN METHODOLOGY OF FIELD RESEARCH IN THE HETEROGENEOUS COMMUNITIES	1799
Sonja Rzoska Jovanovska.....	1799
PERCEPTION OF ETHNIC AND RELIGIOUS IDENTITIES IN A MULTICULTURAL AREA: THE CASE OF TETOVO	1807
Ali Pajaziti	1807
SOME RECOGNITIONS AND APPLICATIONS IN MACEDONIAN MUSLIMS IN RELATION TO HAVING A CHILD.....	1811
Mensur Nuredini	1811
THE PRINCIPLE OF JUSTICE OR THE "KEY STONE" OF THE LAW-MORAL-RELIGION RELATIONSHIP	1819
Mariya Doncheva.....	1819
rites and ceremonies celebrations	1824
Zlatin Marinkov	1824

THE INHIBITION FOR INCEST IN THE MACEDONIAN TRADITIONAL CULTURE (BY THE EXAMPLE OF THE MACEDONIANS WITH ORTHODOX AND MACEDONIANS WITH MUSLIM RELIGION)	1828
Sonja Rizoska Jovanovska	1828
THE MEANING OF TRUTH IN HEIDEGGER'S CRITIQUE OF SUBJECTIVE AESTHETICS.....	1834
Zlatko R. Popovski.....	1834
Vesna Pavlovic.....	1834
SOME MACEDONIAN BELIEFS AND LEGENDS.....	1840
Mensur Nuredini	1840
ETHICAL CONTROVERSIES OF THE BIOTECHNOLOGICAL ENHANCEMENT OF HUMAN BEINGS	1848
Ruzica Petrovic	1848
THE PUBLIC RELATIONS AND THE SPECIAL EVENTS (OPENING OF THE HOTEL HILTON POZNANJ - "HILTON ROCKS").....	1854
Biljana Rajčinova-Nikolova.....	1854
KARL POPPER FALSIFICATION THEORY AS THE DRIVING FORCE OF SCIENTIFIC PROGRES	1862
Violeta Babić	1862
Aleksandra Milosavljević	1862
INNOVATIONS IN FINANCING EDUCATION IN SYSTEM OF DEFENCE.....	1868
Nikola Vidović.....	1868
Hatidža Beriša	1868
REPORT ON PROFESSIONAL ORIENTATION	1874
Zehra Hamidović	1874
TECHNIQUES FOR WRITING MASTER THESIS AND DOCTORAL DISSERTATION	1881
Suada A. Džogović	1882
ALEXANDER THE GREAT - STRATEGIST AND FREAK	1888
Vesna Pavlović.....	1888

LITERARY TEXT AND ITS IMPLICATIONS IN TEACHING LANGUAGES

Violeta Dimova

Faculty of Philology, University „Goce Delchev“ –Stip, Macedonia, violeta.dimova@ugd.edu.mk

Snezana Kirova

Faculty of Philology, University „Goce Delchev“ –Stip, Macedonia, snezana.kirova@ugd.edu.mk

Dragana Kuzmanovska

Faculty of Philology, University „Goce Delchev“ –Stip, Macedonia, dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

Abstract: To read and interpret a literary text means to "enter" one complex set of relations. These relations ripple endlessly as a connection between words, sentences, paragraphs, chapters, even as a connection between texts, hence a text cannot be separate or partial in that set of textual relations. It is an act of exchange of meanings between the author and the reader (the student). Each text is a world for itself, so it does not allow repeatability. To read means to weave one's own text between lines and to "migrate" it to the margins. And it is here that its meanings arise (form).

Keywords: literary text, teaching, language.

**КНИЖЕВНИОТ ТЕКСТ И НЕГОВАТА ИМПЛИКАЦИЈА ВО НАСТАВАТА ПО
ЈАЗИК**

Виолета Димова

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ –Штип, Македонија

violeta.dimova@ugd.edu.mk

Снежана Кирова

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ –Штип, Македонија

snezana.kirova@ugd.edu.mk

Драгана Кузмановска

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ –Штип, Македонија

dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

Резиме: Да се чита и да се толкува книжевен текст, значи да се „влезе“ во едно комплексно ткиво на релации. Овие релации се брануваат во недоглед како поврзаност од зборови, реченици, пасуси, глави, дури и како поврзаност помеѓу текстови, па оттука текстот не може да биде нешто посебно, парцијално во тој сплет на текстуални релации. Тој претставува чин на размена на значењата помеѓу авторот и читателот (ученикот). Секој текст е свет за себе, така што не дозволува повторливост. Да се чита, значи да се ткае свој сопствен текст меѓу редовите и истиот да се „преселува“ на маргините. И токму тука се јавуваат (формираат) неговите значења.

Клучни зборови: Книжевен текст, настава, јазик.

1. ВОВЕД

Наставата по јазик на еден или на друг начин треба да води и кон изучување на книжевноста. Се чини дека тезата за неопходноста од изучување и толкување на книжевниот текст и на книжевноста воопшто во наставниот процес сè повеќе станува прифатлива, иако, во оваа динамичност и прагматизам на нашето време, кај одделни проучувачи на јазикот се појавува сомнеж, нејзино тивко прогонство во заден план или порекнување на нејзината улога во изучувањето на јазикот. Во нашиот воспитно- образовен систем, изучувањето на книжевноста продолжува да се дозира во својата традиционална концепција, односно да се маргинализира и да се сведува на извадоци од одделни книжевни дела на јазикот кој се изучува, без да се навлегува во откривање на семантиката на текстот и на неговите конотативни значења. Непобитен е фактот дека низ книжевниот текст младиот човек усвојува „корисна информација“, честопати имплицитна за цивилизацијата, културата, менталитетот, психологијата, моралот на народот чијшто јазик се изучува; се

здобива со искуство и способност за толкување на секој иден текст и поголемо отворање на духот во поглед на разновидноста на денешниот мултинационален свет. Но се поставува прашањето: Што е книжевен текст и како да му пријдеме на часовите по мајчин и странски јазик? Текстот претставува мрежа од значенски релации и испреплетеност на елементи кои меѓу себе се поврзани, што значи едно мноштво од корелации. Ваквото гледање на книжевниот текст наполно одговара на фундаменталниот принцип на структуралната лингвистика. Според тоа, читањето/интерпретацијата на еден книжевен текст се состои во откривање на релационите врски помеѓу неговите конститутивни елементи. Значењето на текстот ќе го откриеме кога ќе ги забележиме врските помеѓу тие елементи. Значи, толкувањето на книжевните текстови претставува „влез“ во едно комплексно ткиво на релации. Можеме да кажеме дека овие релации се брануваат во недоглед, како поврзаност на зборови, реченици, пасуси, поглавја, па дури и како поврзаност помеѓу текстови, што води кон интертекстуалноста, како нешто што е денеска најтранспарентен белег на современата настава по јазик и книжевност и на наставата воопшто. Оттука, текстот, дефиниран низ призмата на сопствените, внатрешни релации и надворешните корелации што ги откриваме при неговото толкување, претставува чин на размена на значењата помеѓу авторот и читателот/ученикот. Секој текст е свет за себе, различен од други текстови, така што не дозволува повторливост. Во процесот на читањето, при размената текст : читател се случува еден процес на „пресоздавање“ на текстот. Така, да се чита/толкува, значи да се ткае свој сопствен текст помеѓу редовите и да се „преселува“ на маргините, каде што всушност се јавуваат (формираат) неговите значења. Без оваа трансформација, што ќе рече толкување, текстот е мртво слово на хартија. Само на овој начин, текстот добива статус на продуктивност.

Изучувањето на книжевноста во наставата по странски јазици (пр. англиски, германски) и во наставата по македонски јазик треба се организира низ наставниот процес на учење и усвојување граматички содржини и збогатување на лексичкиот фонд на зборови, преку дополнување и планирање такви наставни програми и примена на методи и методички постапки што ќе бидат сфатени во нивната комплементарност..

2. МЕТОДИЧКИ ПОСТАПКИ ЗА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НА КНИЖЕВЕН ТЕКСТ

На интерпретацијата на книжевен текст во наставата по јазици ѝ претходат повеќе етапи:

1. Воведување во современиот говорен јазик (дијалози од секојдневниот живот како модел за имитирање);
2. Воведување во современиот писмен јазик, почнувајќи со транскрипција на дијалози, произведени наративни текстови, извадоци од весници, списанија, извадоци од дела на современи автори, кои ќе бидат адаптирани според лингвистичкото ниво на учениците;
3. Воведување во современата литература со помош на автентични извадоци, со кои се прави дискретен премин од секојдневниот (општиот) јазик кон литературниот;
4. Прогресивно воведување во други нивоа на јазикот низ специјално избрани текстови;
5. Прогресивно воведување во состојбите на јазикот, почитувајќи ги овие критериуми: текстовите се разгледуваат од аспект на нивната лингвистичка, културна содржина, а секако се води сметка и за книжевните вредности. Овде станува збор за разбирање на дела од познати македонски автори, кои може да се разгледуваат од лингвистички и културолошки аспект, како на пример делата на Петре М. Андреевски, Блаже Конески, Гане Тодоровски, дела од книжевноста за деца и млади и од македонската, и од литературата за деца на јазикот што се изучува, како на пример, од англиската литература делата на Чарлс Дикенс, а од германската, извадоци од делото „Смрт во Венеција“ од Томас Ман, што е од особено значење, со оглед на тоа што „Оливер Твист“, на пр. од Дикенс, како и „Смрт во Венеција“ на Т. Ман, се преведени на македонски јазик, па би можело да се споредува преводот со оригиналот, што е од особено значење за оние ученици, што би се запишале на насоката превод и толкување.

Со оглед на тоа што нашиот воспитно- образовен систем е поделен на основно, средно и високо образование, ние ќе се задржиме пред сè на основното и средното образование, како степени на образование во кои е евидентна поделбата на подрачјето **Јазик** и подрачјето **Литература** и ќе се обидеме да покажеме како може да се обезбеди „влез“ на литературата на часовите по јазик.

Ако наставата по јазик ја поделиме на три нивоа: а) основно, б) средно и в) повисоко, тоа значи дека водиме сметка за неколку важни елементи и критериуми на оваа настава, а тоа е пред сè возраста и когнитивните способности на учениците, способноста за читање со разбирање, како и „тежината“ на

книжевниот текст кој учениците ќе треба самостојно да го разберат и да ги протолкуваат неговите семантички значења. Притоа, основното ниво, одговара на возраста на учениците од прво до петто одделение на основното образование, средното ниво е за учениците од шесто одделение до прва година на средното образование² и повисокото ниво се однесува на учениците од втора до четврта година на средното образование.

Основно ниво

Лесно може да се пронајдат текстови, прифатливи за учениците – на пр. куси стихотворби (кои во себе содржат една целина и лесно се учат напамет). Тие може да послужат како одлични вежби за изговор, за збогатување на вокабуларот, а прикладни се и за граматички и стилистички вежби.

Средно ниво

За наставата по странски јазици, треба се одбере книжевен текст кој ќе послужи, освен за збогатување на лексичкиот фонд и за утврдување и подобрување на знаењата од правопис, преку диктат. Книжевните текстови треба да имаат содржини кои ќе послужат за говорни вежби и на часовите по македонски, и на часовите по странските јазици, како на пр. опис на родниот крај, патување со воз, со авион или со временска машина итн. Овие говорни вежби треба да го подобрат правописот и во македонскиот и во странскиот јазик. Освен книжевни текстови, кои може да бидат и по избор на наставникот, во учебниците треба да се изберат повеќе стихотворби и куси четива за кои би била презентирана интерпретација на една од творбите, при што би се покажале соодветни методички постапки за откривање на лексичкиот, граматичкиот или семантичкиот слој. Овие постапки, се разбира, треба да бидат прилагодени на возраста на учениците.

Повисоко ниво

На ова ниво, учениците веќе ги имаат изучено содржините по граматика (според наставниот план и со наставната програма), и во наставата по македонски, и во наставата по странски јазици. Оттука, основни цели и задачи на часовите по јазик би биле: проширување и максимално збогатување на лексичкиот фонд, продлабочување на знаењата од граматика, оспособување за откривање на стилогеноста на јазичните појави преку интерпретација на даден книжевен текст. Притоа, треба да забележиме дека треба да се води сметка за тежината на текстот, особено во наставата по странски јазици, зашто премногу тежок текст ќе ги измори учениците, атмосферата во класот ќе биде тешка, а работата неплодна. Затоа се предлага да се бираат соодветни извадоци од книги, кои би послужиле како подлога за примена на знаењата од граматика (применета граматика), и на лингвистиката (применета лингвистика), а овие извадоци да бидат избрани од познато дело, кое веќе било интегрално интерпретирано на часовите по македонски јазик и литература. Овде, потсетуваме на принципот на корелација и интеграција на наставата по македонски со наставата по странски јазици. Имено, може да се предложи истото дело што е протолкувано на македонски, да се толкува на странски јазик (англиски или германски), ако се работи за дело и автор од англиското или германското јазично подрачје. Функционалните постапки на часовите по странските јазици би биле следните:

- Се идентификува местото на текстот во книгата и прво на глас го чита наставникот, а потоа учениците;

- се објаснуваат непознатите или новите зборови, кои се запишуваат на табла.

Потоа, во зависност ориентацијата на часот се применува кон остварувањето на следниве цели и задачи:

- идентификација на времињата во текстот;

- откривање на стилските фигури и стилските доминанти во текстот;

- лексички вежби, кои би барале од ученикот да ја дополни реченицата од текстот со свои зборови или со вметнување збор на празните места во реченицата;

² Не случајно се предлага во средното ниво да се приклучи и прва година од средното образование, поради остварување на принципот корелација на наставните содржини од основното со содржините од средното образование, кога учениците се подготвуваат и се учат да поминат, во деветтоот одделение на едно повисоко ниво на интерпретација на книжевните текстови, како основа за збогатување, меѓу другото и на лексичкиот фонд на зборови, како на македонски, така и на странските јазици.

- откривање на неологизми во текстот и сл. Притоа, може да се применат повеќе различни методи и методички постапки, како што се: дијалогскиот, еуристичкиот, интерпретативниот метод, како и методички постапки со употреба на наставни ливчиња, видео – презентација итн.

3. ЗАКЛУЧОК

Функционалното поврзување на наставата по јазик со наставата по литература доведува до економичност и рационализација во воспитно- образовната работа. Се откриваат експресивните својства и стилогеноста на јазичните појави, па така, знаењата од граматика станува поцелосно и практично. Учениците емоционално и рационално се мотивираат за учење на јазикот. Преку воочување и образложување на уметничките постапки, се оспособуваат за конкретна и интезивна анализа на уметничките текстови. Се зголемува свесната активност и трудот на самите ученици, па така здобиените знаења се поконкретни, применливи и трајни. Се развива јазичниот, литературниот и животниот сензибилитет, што придонесува за развивање на говорната култура и писменост кај учениците. Во наставата имаме емоционална подлога и проблемски ситуации (проблемска настава), со примена на широк дијапазон на наставни и научни методи. Така, во настават по јазик, книжевноста нема да биде цел самата за себе.

ЛИТЕРАТУРА

Димова, Виолета (2007). *Литературното дело и рецепиентот*, Скопје, Македонска реч.

Николић, Милија (1988) *Методика наставе српскохрватског језика и књижевности*, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства.

Rosandić, Dragutin (1986) *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Zagreb, Školska knjiga.

<http://bro.gov.mk/docs/Nastavni%20programi%20VI%20odd.pdf>

<http://bro.gov.mk/?q=gimnazisko-obrazovanie-nastavni-programi>